

***Бесіди з
техніки безпеки***

***(На допомогу класному
керівнику)***

Види інструктажів з техніки безпеки

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж

Проводиться: з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади; з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства; з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження виробничої практики; у разі екскурсії на підприємство; з усіма вихованцями, учнями, студентами та іншими особами, які навчаються в СЗО, ПЗО, ПТЗО, ВЗО, при оформленні або зарахуванні до ЗО.

Первинний інструктаж

Проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником: новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство; який переводиться з одного цеху виробництва до іншого; який буде виконувати нову для нього роботу; відрядженим працівником, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві. Проводиться з вихованцями, учнями та студентами СЗО, ПЗО, ПТЗО, ВЗО: на початку занять у кожному кабінеті, лабораторії, де навчальний процес пов'язаний із застосуванням небезпечних або шкідливих хімічних, фізичних, біологічних факторів, у гуртках, перед уроками трудового навчання, фізкультури, перед спортивними змаганнями, вправами на спортивних знаряддях, при проведенні заходів за межами території ЗО; перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо; на початку вивчення кожного нового предмета (розділу, теми) навчального плану (програми) - із загальних вимог безпеки, пов'язаних з тематикою і особливостями проведення цих занять

Повторний інструктаж

Проводиться із працівниками на робочому місці в терміни, визначені відповідними чинними галузевими нормативними актами або керівником підприємства з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше: на роботах з підвищеною небезпекою - 1 раз на 3 місяці; для решти робіт - 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж

Проводиться: з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

при введенні в дію нових або переглянутих нормативних актів про охорону праці, а також при внесенні змін та доповнень до них; при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці; при порушеннях працівниками вимог нормативних актів про охорону праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо; при виявленні особами, які здійснюють державний нагляд і контроль за охороною праці, незнання вимог безпеки стосовно робіт, що виконуються працівником; при перервів роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів - для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт - понад 60 днів. З вихованцями, учнями, студентами - в кабінетах, лабораторіях, майстернях тощо при порушеннях ними вимог нормативних актів про охорону праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Цільовий інструктаж

Проводиться з працівниками: при виконанні разових робіт, не передбачених трудовою угодою; при ліквідації аварії, стихійного лиха; при проведенні робіт, на які оформлюються наряд-допуск, розпорядження або інші документи. Проводиться з вихованцями, учнями, студентами ЗО в разі організації масових заходів (екскурсії, походи, спортивні заходи тощо).

Порядок проведення інструктажів для працівників.

Усі працівники, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу і при подальшій роботі, повинні проходити на підприємстві навчання в формі інструктажів з питань охорони праці, подання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці, а в разі відсутності на підприємстві такої служби - іншим фахівцем, на якого наказом (розпорядженням) по підприємству покладено ці обов'язки і який в установленому цим Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджується керівником підприємства. Орієнтовний перелік питань для складання програми вступного інструктажу додається (додаток 6). Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу (додаток 7), який зберігається в службі охорони праці або в працівника, що відповідає за проведення вступного

інструктажу, а також у документі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт, а також з урахуванням вимог орієнтовного переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються в залежності від виду робіт, що ними виконуватимуться.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить безпосередній керівник робіт (начальник виробництва, цеху, дільниці, майстер).

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів для працівника на протязі 10 днів додатково проводиться інструктаж і повторна перевірка знань. При незадовільних результатах і повторної перевірки знань питання щодо працевлаштування працівника вирішується згідно з чинним законодавством. При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається.

Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

Працівники, які суміщають професії, проходять інструктажі як з їх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, журнали прошнуровані і скріплені печаткою. У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-

допуску, а в журналі реєстрації інструктажів - не обов'язково.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від первинного, повторного та позапланового інструктажів, затверджується керівником підприємства за узгодженням з державним інспектором по нагляду за охороною праці. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням обладнання, застосуванням приладів та інструментів, збереженням чи переробкою сировини, матеріалів тощо.

Запобігання отруєнь грибами, речовинами рослинного походження

Не меншу, ніж інфекційні захворювання небезпеку для здоров'я людини представляють отруєння речовинами рослинного походження, грибами, продуктами харчування, водою, перш за все, в теплу пору року.

Перші симптоми такого отруєння виявляються через 2-4 години після вживання їжі. При цьому у людини починається нездужання, нудота блювота, болі в животі, частий рідкий стіл з домішкою крові. У постраждалого підвищується температура тіла, знижується артеріальний тиск, з'являється спрага, розвивається серцево-судинна недостатність.

Для надання першої допомоги постраждалому від харчової токсикоманії необхідно дати багато теплого пиття (1,5 – 2 літри), промити шлунок до чистої води, дати активоване вугілля, проносне.

Особливо необхідно звернути увагу на наявність в природі отруйних рослин і грибів. Учні, йдучи в ліс, зобов'язані знати такі рослини і гриби, щоб забезпечити своє здоров'я і здоров'я людей, що оточують його, підказати незнаючому про небезпеку таких рослин.

Основними ознаками отруєння грибами є розлад зору, марення, галюцинації, судоми. При зборі грибів треба уміти відрізнити отруйні гриби від їстівних. Особливо отруйні: бліда поганка, мухомор, жовчний гриб, несправжні лисички і несправжні опеньки. Бліді поганки декілька схожі на шампінйони, але у блідій поганки нижня сторона капелюшка зеленувато-бела, а в шампінйонів – рожева.

Мухомор легко взнати по яскраво-червоному з білими плямами капелюшку. Інколи зустрічаються мухомори з сірими капелюшками.

Жовчний гриб схожий на білий, але верхня частина його пенька покрита малюнком у вигляді чорної або темно-сірої сіток, а м'якоть на зламі червоніє. Несправжні лисички схожі на лисички їстівні, але їх капелюшки рівні, червоно-оранжеві, а не світло-жовті, як в їстівних, і з надломленого капелюшка лисички виділяється білий сік.

Збираючи опеньки, уважно оглядайте їх пеньки. В їстівних є кільце з плівки, а в несправжніх такою плівки немає і пластинки під капелюшком зеленуваті.

Щоб не отруїтися грибами, будьте уважні при зборі грибів. Якщо знайдений гриб схожий на отруйний, якщо ви сумніваєтеся в його їстівності, краще такий гриб не беріть. У будь-якому випадку всі гриби, які ви назбирали покажіть дорослій людині. Дуже старі плоди тіла їстівних грибів теж можуть бути отруйними.

Сморчки і деякі інші гриби перед споживанням двічі прокип'ятити, а воду після кожного кип'ятіння злити. Разом з водою, що зливається, віддаляються отруйні речовини, які містяться в цих грибах.

Збираючи лікарські рослини, слід не забувати і про отруйні. Їх так само, як і гриби треба добре знати і не чіпати.

Найчастіше зустрічається блекота чорна, дурман звичайний, беладона. Частіше за інших зустрічається блекота чорна. Брудно-білі пелюстки її квіток покриті мережею фіолетових жилок. Клейко-пухнасте стебло блекоти має неприємний запах. Отруйна вся рослина. При отруєнні з'являється головний біль, прискорене серцебиття, утруднене дихання, сильне нервово збудження, розширюються зіниці, в роті відчувається сухість. Блекоту та інші отруйні рослини не слід брати в руки.

Заходи безпеки при купанні

- ❑ Купатися краще вранці або увечері, коли немає небезпеки перегріву. Температура води повинна бути не нижчою 17-19 градусів тепла.
- ❑ Якщо не вмієш плавати, не заходи у воду глибше за пояс.
- ❑ Плавати можна не більше 20 хвилин, і цей час збільшують поступово, починаючи з 3-5 хвилин.
- ❑ Не можна доводити себе до ознобу. При переохолодженні можуть виникнути судоми, відбутися зупинка дихання, втрата свідомості.
- ❑ Після тривалого перебування на сонці необхідно відійти в тінь, охолонути і тільки потім входити у воду, оскільки при різкому охолодженні може наступити рефлекторне скорочення м'язів і зупинка дихання.
- ❑ Якщо немає поблизу обладнаного пляжу, треба вибрати безпечне місце для купання з твердим, бажано піщаним, не засміченим дном, поступовим схилом. Ніколи не стрибайте в місцях, не обладнаних спеціально: можна ударитися головою об камінь або інший предмет.
- ❑ Не запливайте далеко, оскільки можна не розрахувати своїх сил. Відчувши стомленість, не розгублюйтесь і не прагніть швидше допливти до берега. Слід "відпочити" на воді, перекинувшись на спину і підтримуючи себе на поверхні легкими рухами рук і ніг.
- ❑ Якщо захопило течією, не намагайтеся з нею боротися. Пливіть вниз за течією, поступово, під невеликим кутом, наближаючись до берега.
- ❑ Якщо Ви потрапили у водоверт, наберіть більше повітря в легені, зануртеся у воду і, зробивши сильний ривок убік, спливіть.
- ❑ У водоймах з великою кількістю водоростей пливіть у самої поверхні води, не зачіпаючи рослин і не роблячи різких рухів. Якщо ж руки або ноги заплуталися в стеблах, зробіть зупинку, прийнявши положення "поплавець" і звільнитесь від них.
- ❑ Не плавайте на надувних матрацах, автомобільних камерах і надувних іграшках. Вітер або течія можуть віднести їх далеко від берега, а хвиля - захлеснути. Якщо із надувних плавзасобів вийде повітря, вони втратять плавучість.
- ❑ Діти до 16 років катаються на човнах та водних велосипедах тільки з дорослими. Не перенавантажуйте човен, водний велосипед.
- ❑ Не пустуйте на воді, не лякайте інших. Неприпустимо організовувати на воді ігри, пов'язані з пірнанням і захватом тих, хто купається.

Знахідка, що може вибухнути.

Інколи ти можеш натрапити на незнайомі предмети. Хоч як би тобі не було цікаво, не бери їх у руки. Вони можуть бути небезпечними.

Ти, напевно, читав книжки, бачив кінофільми про Велику Вітчизняну війну. Вона давно минула, але в землі ще знаходяться бомби, міни, снаряди, патрони, гранати. Вони є вибухонебезпечними і при найменшому дотику до них можуть вибухнути. Саме тому після війни загинуло багато людей і серед них — діти.

Вибухонебезпечні предмети після тривалого зберігання в землі та воді становлять ще більшу небезпеку. Не встигнеш і оком кліпнути, як снаряд чи граната розлетяться на сотні осколків, здатних заподіяти смерть чи каліцтво.

Якщо ти знайшов незнайомий предмет, забороняється:

- перекладати, перекочувати його з місця на місце;
- брати, зберігати, нагрівати та бити;
- намагатися розібрати;
- використовувати для розведення вогню;
- заносити у приміщення;
- закопувати у землю;
- кидати у криницю або річку;
- здавати у металобрухт;
- використовувати для виготовлення саморобних піротехнічних засобів: петард чи вибухових пакетів.

Запам'ятай!

При виявленні вибухонебезпечних предметів негайно повідом дорослих або зателефонуй до міліції за номером «102».

Коли кусають комахи.

Вкусити людину можуть гедзі, комарі, мухи, кліщі, блохи...

Найчастіше дістається людині від ос та бджіл. Отрута потрапляє через жало, яке знаходиться в хвостовій частині черевця.

Прояви ураження:

- місце, куди вжалила комаха, починає пекуче боліти (причому біль не вгамовується протягом кількох годин);
- з'являються почервоніння та набряк;
- у деяких людей єдиний укус бджоли чи осі може викликати важку алергічну реакцію і навіть смерть;
- за сильної реакції на укус з'являються підвищене серцебиття, задишка, руки та ноги холонуть. Шкіра бліднішає, можливі навіть судоми та порушення зору, запаморочення, блювання.

Увага! Особливо небезпечні укуси в голову, ротову порожнину, губи.

Запам'ятай! Якщо після укусу бджоли або осі з'явився великий набряк, відчуття ядухи, нудота, спазми в животі, негайно звернись до лікаря!

Перша допомога.

1. Видали з ранки жало, але так, щоб не роздушити мішечок з отрутою. Тому не варто видавлювати жало чи намагатись витягнути його пальцями. Краще обережно пошкреби по місцю укусу тупим боком ножа чи нігтем, тоді і жало, і мішечок вийдуть назовні.
2. Промий ранку водою з милом.
3. Місце укусу потри нашатирним спиртом, борною кислотою або одеколоном.
4. Від болю та свербіжу може допомогти дезодорант від поту (немає значення, «бризкалка» чи «кулька»), У ньому є речовини, які зменшують дію бджолиної отрути.
5. Допомагає змочена водою та прикладена до ранки пігулка валідолу.
6. Можна продезінфікувати ранку спиртом чи хоча б розчином марганцівки.
7. Можна накласти на місце укусу напівспиртовий компрес.
8. Гарний засіб від укусів комах — цибуля. Відріж шматочок і білим соком змаж місце укусу.
9. Біль та свербіж також знімає листок подорожника. Тільки пам'ятай: якщо просто приліпити листок до шкіри, великої користі не буде. Листок спочатку треба добряче розім'яти чи пожувати. Тоді вивільняються лікувальні речовини, котрі є в клітинах рослини. Цю зелену масу треба прикласти до місця укусу.
10. Втамувати біль від укусу допомагає і зубна паста. Ментол, що в ній міститься, знімає біль і набряк. Пасту необхідно втерти в місце укусу і накласти холодний компрес.

Запам'ятай! Бджіл і ос дратує запах спирту, парфумів, дезодорантів, різкі рухи.

Надання першої долікарняної допомоги людині, що провалилась під лід.

Від перебування в холодній воді людина зазнає переохолодження всього організму. Декілька хвилин в крижаній купелі можуть призвести до втрати свідомості. Якщо такій людині своєчасно не надати допомоги, вона, вже витягнута з води, може померти на березі.

Потерпілого необхідно;

- насухо витерти;
- перевдягнути чи загорнути в сухий теплий одяг;
- енергійно розтерти тіло шматком вовняної тканини;
- дати гаряче питво;
- обкласти грілками або помістити у ванну з теплою водою (в першу чергу зігрівають потилицю та шию);
- при відсутності дихання та серцебиття, до прибуття швидкої допомоги роблять штучне дихання і закритий масаж серця.

Якщо потерпілий може рухатись, йому пропонують біг на місці протягом 10—15 хвилин.

Якщо ти опинився в ополонці і поряд нікого нема, рятуй себе сам:

- розкинь руки в сторони, щоб вони лежали на кризі;
- грудьми чи спиною намагайся обпертися об край ополонки;
- ногами впирайся в протилежний її бік;
- потихеньку виповзай на лід і поповзом просувайся до берега;
- весь цей час клич на допомогу.

Найстрашніша біда для лісу.

Найбільша небезпека для лісу і тих, хто там знаходиться, — це пожежа. Найчастіше лісові пожежі виникають з вини людей: від кинутого запаленого сірника, залишеного багаття.

Особливо небезпечні вогнища влітку, в суху, жарку погоду. У цей час краще не розпалювати багаття взагалі. Якщо ж в цьому є необхідність, вогнище розкладають на відстані не менше 50 м від хвойних дерев.

Забороняється розпалювати вогонь на полях, коли дозрівають хліба і збирають урожай.

Треба бути обережним з вогнем на луках, де буває суха трава, стоять скирти сіна.

Інколи пожежа трапляється від блискавки. Найчастіше блискавка б'є найвищі предмети, тому під час грози небезпечно ховатись від дощу під високі дерева в лісі.

Як погасити лісову пожежу?

— Щоб загасити вогонь, його засипають землею або піском, заливають водою.

— Найпоширеніший засіб гасіння пожеж у лісах, на полях і луках — захльостування полум'я віником з гілок листяних дерев. Б'ють з притисканням, відмітають палаючі частини в бік пожежі.

— Наступ на вогонь починають з того боку, куди він рухається, і намагаються оточити район пожежі з усіх боків.

Запам'ятай!

Гасити пожежу можуть тільки дорослі. Тобі треба від неї втікати.

Як захистити себе під час пожежі у лісі?

— Рухайся уперек вітру — так простіше утекти від вогню.

— Можна бігти обличчям проти вітру, тоді він відведе від тебе полум'я в іншу сторону.

— Якщо поруч є вода — намочи одяг, закрій вологою хустинкою ніс та рот, щоб уникнути опіків, врятуватись від диму.

— Якомога швидше повідом дорослих про пожежу.

Якщо в палаючому лісі серед твоїх друзів є постраждалий, який не може рухатись, його необхідно;

— перенести в безпечне місце;

— покласти на обличчя намочену водою хустку;

— при першій же можливості викликати лікаря.

При опіках допомагає натерта картопляна «кашка» з 1 чайною ложкою меду на 100 г картоплі. Суміш нанеси на пов'язку і приклади до обпеченого місця.

Через 2 години повтори.

Небезпечні предмети (знахідки) та дії при їх виявленні.

Час від часу в землі знаходять небезпечні знахідки -- вибухові предмети, що й до сьогодні являють велику загрозу життю і здоров'ю людей. Це різні види боєприпасів: артилерійські снаряди, артилерійські та реактивні міни, авіаційні бомби, інженерні міни, ручні гранати. Зовні небезпечні предмети нагадують безформні шматки металу. Роздивлятися їх та кидати у вогонь не можна, адже це може призвести до нещасного випадку.

Знайшовши небезпечний предмет, сповістіть про це дорослих.

Щоб уникнути нещасних випадків, треба твердо запам'ятати, що доторкатися до вибухових або невизначених предметів не можна, бо це небезпечно для життя.

Виявивши вибухонебезпечні предмети далеко від населених пунктів, треба добре запам'ятати дорогу до того місця, де їх виявлено, поставити біля них пам'ятну вішку.

Про знайдені вибухонебезпечні предмети треба негайно сповістити працівників місцевого самоврядування, міліції, найближчого підприємства, школи або просто дорослих, які є поблизу. До жодних самостійних дій вдаватися не можна!

Не можна користуватися без нагляду дорослих піротехнічними засобами: хлопаками, петардами, феєрверками.

Більш того, не можна зберігати їх удома, адже вони належать до вибухонебезпечних предметів.

Міра небезпеки зростає у випадку із саморобними піротехнічними іграшками: можна отримати важкі опіки, втратити зір, скалічитися та навіть загинути.

Так само існує висока ймовірність спричинити пожежу, якщо бавитися з вогнем біля горючих і легкозаймистих речовин та матеріалів.

Особливо уважними треба бути при збиранні металевих брухтів. При виявленні незнайомих предметів негайно сповістити про це класного керівника або когось із дорослих. Вибухові предмети являють високу загрозу здоров'ю і життю людей, отже, не можна ризикувати через власну недбалість або необережність.

Обережно: тварини!

Останнім часом в містах та селах постала проблема — наявність великої кількості безпритульних собак. Зграї дворняг, великі і малі породисті собаки розгулюють по вулицях, збираються на пустирях, смітниках, в лісових смугах тощо. Голодні та злі, вони завдають певної загрози здоров'ю, а іноді й життю людей. Надзвичайно небезпечними можуть бути і коти: рани, заподіяні котами, гояться набагато гірше, ніж укуси собак.

Але вчені доводять, що бродячі тварини нападають на людину рідше, ніж свійські. Це трапляється тому, що людина поводить ся зі свійськими тваринами як господар, забуваючи правила елементарної безпеки, вважаючи, що «знайома» тварина не заподіє зла. І помиляється. Щоб при спілкуванні з твариною не сталося лиха, вивчи ці правила:

1. Дразнячи собаку чи кішку, відбираючи у них смачну кістку чи дитинча, замахуючись палицею чи знущаючись, ти змушуєш тварину оборонятися. Не роби цього!
2. Особливо стережись собак-охоронців: ротвейлерів та доберманів. У них загострене почуття охорони господаря, тому вони нападають частіше.
3. При зустрічі з собакою уникай вузьких місць. Ніколи не втікай — це викликає у собаки рефлекс переслідування. Повернись до пса обличчям і не рухайся.
4. Під час спілкування з хворою твариною можна заразитися. Будь обережним!
5. Прийшовши дозоопарку, ніколи не просовуй руки в клітки з тваринами, не дразни їх.

Як уникнути сутички з собакою, що втратив почуття гумору?

1. Не ставай ініціатором конфлікту з незнайомим собакою. Навіть найсерйозніший пес не кидається на людину першим. Собаки не вміють говорити «Добрий день!», не користуються виделкою і ножем, але в них є свій етикет. Минаючи агресивно настроєного собаку, не можна пильно дивитися йому в очі і усміхатися. По-собачому це означає показувати зуби і вихвалитися силою. Краще у такому випадку поводитися скромно. Бо раптом собаці захочеться перевірити твої бійцівські якості?
  2. Не біжи, не втікай. Повернися до собаки обличчям, не допускай, щоб він підійшов до тебе збоку чи ззаду. Поспостерігай за котами — вони цей прийом виконують на п'ятірку.
  3. Не замахуйся на собаку і не кричи «Йди туди, звідки прийшов!». Накажи йому: «Стояти!», «Сидіти!», «Лежати». Це допоможе йому заспокоїтись і взяти себе «в лапи».
  4. Особливо небезпечний собака, що присів — він готовий стрибнути. Тоді треба захистити горло — притисни підборіддя до грудей і вистав уперед руку.
  5. Собаки не люблять, коли людина, наяку вони нападають, змінює позу. Скористайся цим. Можеш упасти на коліна чи лягти на землю долілиць і завмерти.
- Канадський листоноша Дік Макферсон винайшов свій спосіб захисту від собак. Якось на нього напала ціла зграя бродячих псів. Оцінивши ситуацію, листоноша став рачки і з лютим гарчанням кинувся на найбільшого собаку. І переміг.
6. Якщо тебе вкусив собака, промий ранку мильною водою, помаж йодом, забинтуй. Негайно звернися до лікаря, щоб зробити щеплення проти страшної хвороби — сказу. І найголовніше — не виганяй з дому свого чотириноного друга. У кожного собаки має бути хоча б один турботливий друг серед людей. І тоді, якщо в нього на серці «коти шкребти-муть», він не псуватиме одяг і настрої першому ліпшому перехожому.

Обмороження. Перша допомога обмороженому.

Якщо ти одягнений не по сезону, а погода холодна, волога та вітряна, може з'явитися обмороження. Виникає воно не лише при мінусовій температурі, а й при температурі +3 ... +7°C. Можна обморозитись, якщо:

- тісне і мокре взуття;
- мокрий одяг;
- тривала нерухомість на холодному повітрі, в снігу, під холодним дощем;
- під час хвороби та втрати крові.

Частіше страждають пальці рук і ніг, вуха та ніс.

При обмороженні спочатку відчувається холод, поколювання, печіння, потім оніміння. З'являється біла пляма, що спочатку синіє, а далі чорніє. Тоді потерпілий вже не відчуває болю.

Якраз втрата чутливості і веде до того, що людина не помічає небезпечної дії низької температури. А в тканинах тим часом відбувається омертвіння.

З'являється слабкість, сонливість, а інколи і втрата свідомості.

Існує 4 ступеня враження. Перший — найлегший, четвертий — найважчий, коли шкіра чорніє.

На відміну від опіків, навіть при найлегшому ступені обмороження необхідно звертатися до лікаря.

Перша допомога обмороженому.

— Найкраще обморожену частину тіла занурити у воду кімнатної температури, а за півгодини довести температуру до 40 °C.

— Після прийому ванни ушкоджену ділянку шкіри обережно висушити і прикрити чистою пов'язкою.

— Якщо на шкірі немає пухирів і омертвіння, обморожені ділянки протирають спиртом, одеколоном і злегка розтирають до почервоніння.

— Добре зігріває теплий чай, кофе, молоко.

— Категорично забороняється розтирати пошкоджене місце снігом, змащувати жиром і мазями. Це лише збільшить ступінь пошкодження тканин.

Пам'ятай!

Якщо ти знаходишся на сильному морозі, особливо в вітряну погоду:

- періодично перевіряй чутливість відкритих ділянок обличчя;
- прикрій всі відкриті ділянки шкіри.

Основні правила поведінки дітей при виявленні розливу ртуті

До отрут без яких ніяк не може обійтися людство, належить і найважча рідина – ртуть. Ртуть потрібна при виготовленні люмінесцентних і ртутних ламп, термометрів, манометрів, у медицині і т.п.

Ртуть є дуже шкідливою для будь-яких форм життя. У людини гостре отруєння виглядає так: через 8-24 години починається загальна слабкість, головний біль, підвищується температура. Потім – болі у животі, розлад шлунка, болять ясна.

Хронічне отруєння є наслідком вдихання малих концентрацій парів ртуті протягом тривалого часу. Ознаками такого отруєння є: зниження працездатності, швидка стомлюваність, послаблення пам'яті і головний біль; в окремих випадках можливі катаральні прояви з боку верхніх дихальних шляхів, кровотечі ясен, легке тремтіння рук та розлад шлунку. Тривалий час ніяких ознак може й не бути, але потім поступово підвищується стомлюваність, слабкість, сонливість; з'являються головний біль, апатія й емоційна нестійкість; порушується мовлення, тремтять руки, повіки, а у важких випадках – ноги і все тіло. Ртуть уражає нервову систему, а довгий вплив її викликає навіть божевілля.

Якщо у приміщенні розбито ртутного градусника:

- виведіть з приміщення всіх людей та відчиніть настіж усі вікна;
- максимально ізолюйте від людей забруднене приміщення, щільно зачиніть всі двері;
- захистіть органи дихання хоча б вологою марлевою пов'язкою;
- негайно починайте збирати ртуть: збирайте спринцівкою великі кульки і відразу скидайте їх у скляну банку з розчином (2г перманганату калію на 1 літр води), більш дрібні кульки збирайте щіточкою на папір і теж скидайте в банку. Банку щільно закривайте кришкою. Використання пилососу для збирання ртуті забороняється;
- вимийте забруднені місця мильно-содовим розчином або (400 г мила і 500 г кальцитової соди на 10 літрів води) або розчином перманганату калію (20 г на 10л води);
- зачиніть приміщення після обробки так, щоб не було сполучення з іншими приміщеннями, і провітрюйте протягом трьох днів;
- утримуйте в приміщенні, по можливості, температуру не нижче 18-20°C для скорочення термінів обробки протягом проведення всіх робіт;
- вичистіть та промийте міцним розчином марганцівки підошви взуття, якщо ви наступили на ртуть.

Якщо ви виявили або побачили кульки ртуті в будь-якому іншому місці, негайно сповістіть про це місцеві органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення або міліцію.

Пам'ятка безпечної поведінки вдома та на вулиці.

Якщо ви залишилися вдома без дорослих, нікому чужому не відчиняйте двері. На питання незнайомих людей, чи є тато та мама, краще відповісти, що батьки зараз відпочивають. На телефонні дзвінки з питанням, чи є батьки вдома або коли вони повернуться з роботи, треба відповідати, що вони зараз зайняті й запитати, коли й кому зателефонувати.

Ніколи не запрошуйте додому малознайомих хлопців і дівчат.

Не хваліться перед людьми тим, що у вашій квартирі є дорогі речі, такі як відеоапаратура тощо.

Знайомте своїх друзів із батьками.

Не лякайтеся, коли, знаходячись у квартирі, почуєте, що хтось намагається відчинити вхідні двері, голосно запитайте: «Хто там?». Якщо двері продовжуватимуть відчиняти, зателефонувавши 02, викличте міліцію та вкажіть точно адресу. Потім з балкону чи вікна голосно покличете на допомогу.

Виходячи з дому, не забувайте зачинити балкон, кватирки, особливо якщо живете на нижніх поверхах.

Не залишайте у дверях записок, бо це привертає увагу сторонніх людей.

Будьте уважними із ключами від квартири, не залишайте їх у поштовій скриньці та в інших місцях. У випадку пропажі ключів відразу сповістіть батьків, щоб замінити дверні замки.

На вулиці будьте уважним. Переходьте проїзну частину тільки на зелений сигнал світлофора або по пішохідному переходу. Пам'ятайте, що водій не завжди може попередити біду, якщо ви порушили правила вуличного руху. Не стійте близько біля автомобіля, який зупинився.

Не сідайте до незнайомих в автомобіль, щоб покататися, якщо навіть дуже хочете або запізнюєтеся.

Якщо незнайомці запросили вас послухати музику, подивитися фільм, погратися із собакою (може бути будь-яка інша пропозиція) -- не поспішайте погоджуватися, перш ніж це зробити, спитайте у батьків або вчителів.

Не заходьте в ліфт з незнайомими людьми без батьків.

Якщо удворі або біля школи хлопці вимагають гроші, негайно зверніться до дорослих і по можливості до міліції.

Не розмовляйте на вулиці з п'яними, навіть знайомими людьми, бо п'яна людина сильно змінюється, її вчинки можуть бути непередбачуваними та жорстокими.

Якщо відчуваєте, що вас переслідують, зайдіть до магазину або іншої установи. Можна попросити працівника цієї установи провести вас додому.

Необхідно знати, що все нове, незнайоме може нести в собі небезпеку. Незнайомі предмети, пакети, банки та інше не можна відкривати, нюхати, брати в руки, кидати у вогонь, бо в них можуть бути отруйні речовини.

Не грайтеся сірниками, петардами, бенгальськими вогнями, свічками, не розпалюйте багаття, не вмикайте незнайомі електроприлади, не проводьте самостійно досліди у відсутності батьків, бо це може стати причиною пожежі.

У випадку необхідності телефонуйте:

01 -- пожежна безпека

02 -- міліція

03 -- «Швидка допомога»

04 -- газова служба.

Будьте уважними! Бережіть себе!

Підготовка до походу в ліс.

- Повідомте про те, куди ви збираєтеся. Якщо поблизу нікого немає - залиште записку з повідомленням (дата, час відправлення, кількість людей, які відправляються разом з вами, напрямок руху й приблизний час повернення).
- Візьміть собі за правило - перед подорожжю або походом у ліс, переглянути карту або хоча б намалювати від руки план місцевості й запам'ятати орієнтири.
- Надягніть зручний одяг і взуття, що відповідає місцевості й погоднім умовам. Потрібно пам'ятати - погодні умови можуть змінюватися дуже швидко.
- Одягайтесь у яскравий кольоровий одяг – він буде більш помітним у випадку вашого пошуку.
- Переконаєтесь, що все ваше спорядження у відмінному робочому стані. Якщо ви сумніваєтесь брати ту або іншу річ, пам'ятайте – зайвий вантаж буде вам заважати.

У лісі.

- Встановіть між собою сигнали, щоб не втратити один одного в лісі, особливо у випадку несподіванок - свистом або голосом.
- Постарайтеся запам'ятати орієнтири під час руху в лісі. Щоб не заблудитися - залишайте позначки. Без зорових орієнтирів людина у лісі починає переміщатися колами.
- Виберіть місце для вогню й облаштуйте його. Ніколи не залишайте вогонь без догляду. Не загашений вогонь може стати причиною лісової пожежі.
- Ніколи не пийте воду з рік й озер. Найбільш надійне джерело води - струмок. Біля місць, де ви побачили мертву рибу або мертвих тварин не можна навіть мити руки.
- Будьте обережні, у лісі може бути болотиста місцевість - обходьте її. Болотною водою теж не можна користуватися. Біля боліт, як правило, водиться багато гадюк.
- Пам'ятайте - збирати можна тільки ті гриби і ягоди, які ви добре знаєте. Щоб уникнути отруєння ними, ніколи не пробуйте сирі гриби; ніколи не збирайте гриби і ягоди біля транспортних магістралей, навіть їстівні гриби в тих місцях – отруйні.
- ***Уникайте диких тварин.***

Пам'ятайте, що небезпечними можуть бути й лось, і олень, і лисиця. У людей і тварин близько 150 загальних хвороб. Тварини нападають на людину, якщо вони поранені, перелякані несподіванкою або захищають своє потомство. У випадку явно агресивного поведіння тварин, можна використати, як засіб захисту, вогонь або стукати ціпком по дереву.

- Уникайте додаткових неприємностей із тваринами, особливо в нічний час. Ніколи не залишайте їжу у вашому таборі або біля місця вашого відпочинку, краще покладіть їх на дерево; залишки їжі зарийте подалі від місця вашого відпочинку.

- ***Будьте обережні при зустрічі зі зміями.***

У випадку зміїного укусу швидко видавіть з ранки краплі крові з отрутою й висмоктуйте кров наступні півгодини, увесь час спльовуючи. Цього не можна робити при наявності ранок на губах й у порожнині рота. Потім необхідно накласти щільну пов'язку вище місця укусу й терміново відправитися в лікарню.

- ***У лісі, особливо навесні, багато кліщів, які можуть причепитися до тіла.***

Якщо вас вкусив кліщ, потрібно не пробувати його виколупувати, а якнайшвидше звернутися в лікарню.

- Якщо ви опинилися біля зламаних дерев - не затримуйтеся. Вони опираються один на одного й можуть упасти, особливо під час вітру. Не ховайтеся під високими деревами й не залишайтеся на галявині під час зливи із блискавкою, тому що блискавка може вдарити в саме високе місце.

- Ніколи не пірнайте в незнайомих місцях. Спочатку огляньте й переконайтеся у відсутності захованих під водою перешкод (камінь, металобрухт, гострі гілки або мілководдя). Уникайте води з швидкою течією. Ніколи не плавайте поодиноці.

Пожежна безпека при поводженні з горючими, легкозаймистими матеріалами тарчовинами.

До пожежнебезпечних речовин належать лаки, фарби, горючі й мастильні речовини, розчинники, аерозолі, газ тощо

Пожежнебезпечними матеріалами є меблі, речі, газети, журнали, книжки, картон, дерев'яні споруди, пластмасові вироби і покриття, дрова, вугілля, обпилювання, стружка, прищеп.

Поблизу цих матеріалів категорично забороняється курити, користуватися відкритим вогнем. Якщо необхідно розігріти пожежнебезпечну рідину, це роблять за допомогою гарячої води.

При виникненні загоряння можна застосувати аерозольний хладоновий вогнегасник «ОАХ» разового користування.

Горіння може розпочатися, коли є займиста речовина, кисень і джерело запалювання (відкритий вогонь). Горючі матеріали горять і після зникнення джерела запалювання. Особливо обережними треба бути з легкозаймистими матеріалами і речовинами (бензин, ацетон, спирт).

Синтетичні і пластикові вироби під час горіння виділяють отруйні гази.

Пожежнебезпечні об'єкти. Пожежна безпека під час новорічних свят

До пожежнебезпечних об'єктів належить приміщення будівель, у яких скупчується велика кількість людей, наприклад, актова зала школи. Існують нескладні правила, які допоможуть влаштувати і провести новорічне свято без ускладнень:

- не користуватися відкритими джерелами вогню;
- використовувати лише справні гірлянди заводського виробництва;
- не прикрашати ялинку легкозаймистими іграшками.

Правила безпеки взимку.

- Узимку треба йти не поспішаючи, аби не впасти і не травмуватися.
- Якщо травму одержав товариш, ніколи не тікай з місця пригоди, а постарайся допомогти йому, поклич дорослих.
- Не перегрівайся і не переохолоджуйся, не їж снігу та криги, бо це шкідливо для здоров'я.
- Не торкайся язиком та мокрими руками до металу — отримаєш опік.
- Не катайся на санчатах та лижах поблизу автомагістралей, трамвайних та залізничних колій — транспорт може травмувати тебе.
- Під час зимової негоди не вирушай наодинці в далеку подорож — заблукаєш.
- На лід річок та озер ступай обережно, на ковзанах катайся тільки тоді, коли переконаєшся, що товщина льоду дозволяє це робити.

Поради Королеви Безпеки:

- Перший крижаний покрив на водоймах не можна використовувати для ігор та розваг. Молода крига на початку свого утворення не міцна, тонка і ваги людини не витримує.
- Дочекайся, доки на річці стане міцний лід, а тоді вже розважайся.

Який він, міцний та неміцний лід?

Якщо товщина льоду 12 см, він прозорий, з синюватим чи зеленуватим відтінком, лід вважається міцним. Сміливо ставай на нього!

Якщо при відлизі лід вкривається водою, замітається снігом, а потім замерзає, стає білим чи жовтуватим, він не міцний. Ходити, ковзатись на ньому небезпечно.

З наближенням весни крига стає крихкою (хоча товщина ще й зберігається). Все! Зимові розваги закінчились. Ні кроку на лід!

- Перш ніж ступити на лід, упевнись, чи міцний він.
- Кататись можна тільки в спеціально відведених для цього місцях, які контролюються дорослими. (Відкриття катка на водоймі дозволяється при товщині льоду не менше 25 см).
- Будь обережним там, де з'явилась течя, де в водойму впадають струмки.
- Недопустимо ходити по льоду: в нічний час, в незнайомих місцях.
- При переході по льоду необхідно йти один за одним на відстані 5 м. Важкі вантажі перевозять санками.

Правила безпеки при спілкуванні з тваринами

1. Не треба вважати будь-яку помах хвостом проявом дружелюбності. Іноді це може говорити про абсолютно недружелюбному настрій.
2. Не варто пильно дивитися в очі собаці і посміхатися. У перекладі з "собачого" це значить "показувати зуби", або говорити, що ви сильніше.
3. Не можна показувати свій страх і хвилювання. Собака може відчувати це і повести себе агресивно.
4. Не можна тікати від собаки. Цим ви запрошуєте собаку пополювати за втікачем дичиною.
5. Не годуйте чужих собак і не чіпайте собаку під час їжі або сну.
6. Уникайте наближатися до великих собакам охоронних порід. Деякі з них вивчені кидатися на людей, що наближаються на певну відстань.
7. Не робіть різких рухів, звертаючись з собакою чи господарем собаки. Вона може подумати, що ви йому загрожуєте.
8. Не чіпайте цуценят і не відбирайте те, з чим собака грає.
9. Якщо у вузькому місці (наприклад, в під'їзді) собака йде вам назустріч на повідку, краще зупинитися і пропустити її господаря.
10. Тварини можуть поширювати такі хвороби, як сказ, лишай, чума, тиф та ін.

Правила поведінки, коли ти один вдома

1. Відкривати двері можна тільки добре знайомому людині.
2. Не залишай ключ від квартири в "надійному місці"
3. Не вішай ключ на шнурку собі на шию.
4. Якщо ти втратив ключ - негайно сповісти про це батькам.

Правила спілкування по телефону

1. Не називай адресу або номер квартири.
2. Ніколи не називай номер свого телефону (можеш відповісти тільки "так" або "ні")
3. Не заводь розмови з незнайомцями.

Правила безпечного користування побутовими газовими приладами.

Умовно газу можна розділити на природний газ (болотний, водяний, коксовий, нафтовий і чадний) і зріджений газ, який знаходиться під тиском у балонах (етан, пропан, бутан).

Зріджені газу не мають запаху, тому при використанні у побуті до них додають речовини із запахом для швидкого виявлення їх витоків із газових приладів.

Газу, і особливо продукти їх згорання, спричиняють отруйну дію, тому треба дотримуватися особливої обережності. Необхідно провітрювати приміщення, де є газові прилади. Забороняється:

- користуватися газовими колонками при відсутності тяги;
- відкривати кран газопроводу, не перевіривши, чи закриті всі крани газової плити;
- стукати по кранах, пальниках твердими предметами;
- сушити речі над газовою плитою.

Почувши запах газу, перекрийте кран газопроводу і зателефонуйте 04.

Дії населення при виявленні запаху газу.

Якщо ви виявили запах газу в приміщенні, то дотримуйтеся наступних правил:

- не вмикайте електрику;
- не запалюйте сірники;
- не паліть;
- провітріть приміщення;
- перекрийте крани газоподачі;
- викличте аварійну бригаду за номером 04.

Будьте обережні: запобігайте утворенню іскор у будь-який спосіб, адже це може призвести до загорання газу та його вибуху.

Правила безпечної поведінки наводі та біля води.

Вода є найціннішим даром природи. Без їжі людина може прожити понад місяць, а без води -- декілька днів. Наявність води відіграє вирішальну роль у збереженні життя та здоров'я людини. Джерельна вода -- найбезпечніша та найсмачніша. Воду з проточних водойм слід кип'ятити.

Приємно відпочивати біля води, але пам'ятайте, як слід правильно купатися:

- купатися рекомендовано вранці і ввечері;
- не слід купатися наодинці;
- не підпливайте до коловоротів, пароплавів і катерів;
- не стрибайте головою униз, де невідома глибина.

Не забувайте, що вода несе й небезпеку! Шторм у морі, повінь, сильна злива можуть завдати шкоди не тільки природі, але й людині!

Щоб приємно провести біля води вільний час, слід дотримуватися таких правил:

- діти повинні купатися обов'язково під наглядом дорослих; учитися плавати потрібно під керівництвом інструктора або батьків;
- не купайтеся і не пірнайте у незнайомих місцях, це можна робити у спеціально обладнаних місцях;
- не можна запливати за обмежувальні знаки;
- слід дуже обережно поводитися на надувних матрацах та іграшках, особливо, коли є вітер або велика течія;
- якщо течія вас підхопила, не панікуйте, треба пливати за течією, поступово і плавно повертаючи до берега;
- не купайтеся у холодній воді, щоб не сталося переохолодження;
- не треба купатися довго, краще купатися декілька разів по 20--30 хв;
- не можна гратися на воді у такі ігри, які можуть спричинити шкоду;
- не подавайте навмисних сигналів про допомогу;
- не пірнайте під людей, не хапайте їх за ноги.

Правила поведінки в громадських місцях

1. На вулиці голосно розмовляти, кричати, сміятися непристойно.
2. Не можна смітити на вулиці: гризти насіннячка, кидати папірці, цукеркові обгортки, огризки від яблук.
3. Під час відвідування кінотеатру не треба шуміти, бігати, затівати ігри.
4. Під час перегляду кінофільму непристойно заважати глядачам, плескати стільцями, свистіти, тупотіти.
5. При вході в зал і при виході не треба поспішати, штовхатися.
6. Будьте ввічливі.

Правила особистої безпеки на вулиці

1. Якщо на вулиці хтось іде і біжить за тобою, а додому далеко, біжи найближчим людне місце: до магазину, автобусної зупинки.
2. Якщо незнайомі дорослі намагаються відвести тебе силою, чини опір, кричи, гукай на допомогу: "Допоможіть! Мене веде незнайома людина!"
3. Не погоджуйтесь ні на які пропозиції незнайомих дорослих.
4. Нікуди не підеш ти з незнайомими дорослими і не сідай з ними в машину.
5. Ніколи не хвалився тим, що у твоїх дорослих багато грошей.
6. Не проси додому незнайомих хлопців, якщо вдома немає нікого з дорослих.
7. Не грай з настанням темряви.

Правила безпеки на льоду

1. Перш ніж рухатися по льоду, треба переконатися в його міцності, перевіреної дорослими людьми.
2. Йти слід по вже прокладеної стежці.
3. Не слід спускатися на лижах і санках у незнайомому місці з обривом.
4. Особливо обережним слід бути поблизу виступаючих на поверхню кущів, трави; в місцях, де швидка течія, де вливаються стічні води промислових підприємств.
5. Не забувай восени і навесні лід тонкий.

Правила поведінки на кризі. Надання допомоги потерпілому на воді взимку.

Правила поведінки на кризі:

- категорично забороняється перевіряти міцність льоду ударами палки та ніг;
- обходьте небезпечні місця та ділянки криги, вкриті снігом;
- вантаж перевозьте на санях;
- кататися на ковзанах можна лише тоді, коли товщина криги досягає 25 см;
- не можна стрибати й бігати по льоду, скупчуватись у великі групи.

Надання допомоги потерпілому на воді взимку:

- будьте якомога далі від ополонки;
- протягніть потерпілому довгу жердину, дошку або палицю, можна лижу, мотузку;
- витягаючи потерпілого, попросіть його працювати ногами; якщо вдалося потерпілого витягти, не піднімайтеся на ноги, рухайтесь до берега повзко/Л;
- на березі викличте «швидку медичну допомогу», загорніть потерпілого у ковдри або в сухий одяг;
- не занурюйте потерпілого в теплу воду, можуть виникнути серцеві проблеми;
- по можливості прикладіть до тіла пляшку з гарячою водою або грілку;
- дайте попити теплої води, якщо є -- чаю.

Правила поведінки поблизу лінії електропередач, при виявленні обірваного електричного проводу.

Небезпечно наближатися до обірваного електричного проводу. Якщо провід не покрито ізоляцією, то він становить загрозу для життя людини. Доторкнувшись до нього, можна отримати ураження внутрішніх органів. Відкинути провід можна лише за допомогою сухої деревини чи гуми.

Якщо ви побачили обірваний електричний провід, не торкайтеся його та не намагайтеся прибрати. негайно повідомте дорослим про місцезнаходження обриву.

Небезпечно знаходитись поблизу електричних щитків і лінії електропередач. Не можна торкатися проводів під напругою. Необачний рух може призвести до ураження електрострумом.

Правила користування побутовими електроприладами.

Щоб запобігти ураженню електричним струмом, не можна:

- залишати електроприлади ввімкненими без догляду;
- користуватися несправними приладами, саморобними побутовими приладами, особливо великої напруги;
- вмикати в одну розетку одночасно декілька приладів;
- торкатися оголених ділянок у місцях з'єднання приладів з клемми, вилкою, між собою;
- використовувати електричні прилади не за призначенням та не ознайомившись попередньо з інструкцією.

Правила поводження з піротехнічними предметами

Чи часто замислюємося ми, купуючи феєрверки або петарди, про небезпеку, яку несе необережне з ними поводження? Натикаючись у газеті на чергове повідомлення про жертву піротехнічного виробу і співчуваючи, ми впевнені – з нами такого не станеться. Так, у власній безпеці ми впевнені. Але чи не траплялось нам купувати якоїсь новенької, невідомої піротехнічної іграшки з лотка на вулиці? При цьому нам у голову не приходять вимагати у продавця сертифікат якості на виріб, який є вибухонебезпечним. Ми спокійно спостерігаємо, як діти кидають з балкона петарди під ноги перехожим, або змагаються, хто довше протримає підпалену петарду в руці.

Як правильно вибирати та використовувати піротехнічні вироби

Незалежно від того, в якій країні виготовлено піротехніку, вона не може бути абсолютно безпечною. Тому, обов'язково треба навчитися правильно з нею поводитися. Всі неприємні, а часто і нещасні випадки, які трапляються з-за піротехнічних виробів - результат неправильного та необережного поводження з ними, порушення елементарних вимог безпеки або використання не за призначенням. Щоб з Вами не трапилося лиха, візьміть за правило серйозно та чітко дотримуватися інструкцій, якими повинні бути забезпечені всі піротехнічні іграшки. Тільки тоді поводження з піротехнікою буде в радість і не принесе шкоди.

Ви вирішили провести свято з феєрверком? З чого ж розпочати? Звичайно ж з вибору та придбання піротехнічного виробу. Не намагайтеся самостійно виготовити феєрверк у домашніх умовах. Це дуже небезпечне заняття, не варте того ризику, на який Ви наражаєтесь.

Не бажано покупати піротехнічні вироби з рук, на базарі. Пам'ятайте, що дешево не означає якісне, тим більше, коли це стосується Вашої безпеки та здоров'я.

Користуйтеся краще готовими виробами промислового виробництва. У продажу їх немало. Торгівля гарантує Вам продаж якісного товару, який пройшов необхідні випробування та має відповідний сертифікат якості (не соромтеся запитати у продавця сертифікат!). І все ж, купуючи піротехнічні іграшки, будьте уважні та прискіпливі, вибираючи їх. Всі вироби повинні мати докладні інструкції, це більш важливо, якщо Ви зустрічаєте незнайомий виріб. Не отримавши інструкції або кваліфікованої консультації, від покупки краще відмовитись.

Якщо Ваше знайомство з піротехнікою тільки починається, неспішайте купувати великих та не дуже зрозумілих виробів - вони можуть принести неприємні сюрпризи. Краще перейти до них, маючи досвід поводження з піротехнікою. Вибираючи піротехнічні іграшки, зверніть увагу на їх зовнішній вигляд. **Забороняється** використовувати вироби, які мають наявні дефекти: зіпсовані, підмочені, з тріщинами та іншими пошкодженнями корпусу або гніту.

Продаж піротехнічних засобів має певні обмеження (зокрема, за віком покупця). Купувати піротехнічні вироби мають право виключно дорослі, діти можуть користуватися ними тільки під наглядом батьків (дорослих). Виконуючи підготовку феєрверку разом з дитиною, Ви тимсамим навчите її необхідним правилам безпеки та захистите від легковажних витівок з піротехнікою.

Після придбання піротехнічного засобу, необхідно завчасно вибрати місце для феєрверка. В ідеальному випадку, це повинен бути великий відкритий майданчик - двір, сквер або поляна - вільні від дерев та будівель. Необхідно уважно оглянути вибране місце: чи немає по сусідству (в радіусі 50 метрів) пожежебезпечних об'єктів, дитячих садочків з добовим режимом роботи, лікарень, автомобільних стоянок, дерев'яних сараїв, гаражів тощо. Якщо феєрверк проводиться за містом, поблизу не повинно бути опалого листя та хвої, сухої трави або сіна, того, що може призвести до загоряння від випадкових іскор.

Ви повинні заздалегідь обміркувати, де будуть знаходитися глядачі. Їм необхідно забезпечити хороший огляд та безпеку, а для цього розташуйте їх на відстані 20-25 метрів від пускового майданчика, обов'язково з навітряної сторони, щоб вітер не зносив на глядачів дим та неспалені частини виробів. Стоячи осторонь, не тільки безпечно, але і зручно спостерігати за феєрверком: не потрібно високо закидати голову та шукати очами ракету, що улетіла.

Необхідно пам'ятати, що після 23.00, запускаючи феєрверки та застосовуючи хлопаки, ви можете увійти в конфлікт із Законом, заподіявши незручності для оточуючих людей.

Від розміру майданчика залежить, яку піротехніку Ви зможете застосовувати. Якщо місце задовольняє усім переліченим вимогам, Ви сміливо можете купувати будь-які вироби, які є у продажу. Але, якщо Ваш двір, наприклад малий та незручний, Ви зможете використовувати лише обмежений асортимент іграшок, в основному наземної дії: петарди, хлопаки, вогняні дзиги, колеса, але ні в якому разі не запускати вироби, що летять догори (ракети, метелики тощо). Використання їх поруч з житловими будинками та іншими будівлями категорично заборонено: вони можуть потрапити у вікно або квартиру, залетіти на горище або кришу та стати причиною пожежі. Краще відійти від будинку та знайти більш придатне місце.

Не намагайтеся випробувати долю, запускаючи феєрверки у вітряну погоду. За таких умов, «зірочки» мають властивості відхилятися у сторону на значну відстань, а палаючі елементи можуть опинитися на ближніх будівлях та деревах.

Використовуючи піротехнічні вироби, Ви повинні пам'ятати, що горючі речовини та порох, які входять до їх складу - дуже небезпечні. При необережному поводженні з ними або неправильному зберіганні, вони легко розгоряються, що призводить до пожежі.

Тому, існують загальні правила, які обов'язково необхідно виконувати:

- не можна носити піротехнічні іграшки у кишенях;**
- не можна спалювати їх у багатті;**
- не можна розбирати вироби та піддавати їх механічним впливам;**

- не можна працювати з піротехнічними виробами у нетверезому стані;
- не палити, працюючи з піротехнікою;
- зберігайте піротехнічні вироби у недоступному для дітей місці;
- не допускайте відкритого вогню в приміщенні, де зберігаються вироби;
- зберігайте їх на значній відстані від нагрівальних приладів;
- пам'ятайте, що піротехнічні вироби бояться вологи - це може позначитись на їх роботі;
- якщо піротехнічні вироби відсиріли, не сушить їх на батареях опалення або печах;
- не використовуйте піротехнічні вироби для бешкетування, застосовуйте їх тільки за призначенням.

Інструктаж . Правила пожежної безпеки та поводження з електроприладами

Забороняється:

1. Кидати негайні сірники, недопалки в приміщеннях.
2. Недбало, безтурботно звертатися вогнем.
3. Викидати палаючу золу поблизу будівель.
4. Залишати відкритими двері печей, камінів.
5. Включати в одну розетку велика кількість споживачів струму.
6. Використовувати несправну апаратуру і прилади.
7. Користуватися пошкодженими розетками. Користуватися електричними прасками, плитками, чайниками без підставок з вогнетривких матеріалів.
8. Користуватися електрошнуром і проводами з порушеною ізоляцією.
9. Залишати без нагляду топлячі печі.
10. Колупати у розетці ні пальцем, ні іншими предметами.
11. Самим лагодити й розбирати електроприлади.

Дозволяється:

1. Захищати будинок від пожежі.
2. У разі виникнення пожежі викликати пожежну охорону.
3. Використовувати всі наявні засоби для гасіння пожежі.
4. Подавати сигнал тривоги.
5. Зустрічати пожежників і повідомляти їм про вогнищі пожежі.
6. Знати план евакуації на випадок пожежі.
7. Кричати й кликати на допомогу дорослих.
8. Рухатися повзучи або пригнувшись, якщо приміщення сильно задимлене.
9. Вивести з палаючого приміщення людей, дітей.
10. Накинути покривало на потерпілого.

Правила пожежної безпеки у вашому домі.

Пам'ятайте, що не можна вдома:

- користуватися несправними електричними побутовими приладами;
- захарашувати балкони і підвали;
- гратися з вогнем;
- зберігати на балконах і в гаражах легкозаймисті матеріали;
- сушити речі над плитою.

Правила гасіння пожежі в квартирі на початковій стадії загоряння:

- слід вимкнути джерела струму, перекрити крани газоподачі, джерело вогню накрити простирадлом;
- якщо пожежа виникла через несправність електропроводки, нічого не можна заливати водою, можна взяти пісок, повстину, вогнегасники,"
- вікна відкривати не можна, бо кисень посилить вогонь.

Якщо вогонь відразу загасити не вдалося, необхідно якомога швидше покинути приміщення і покликати на допомогу дорослих. Якщо є можливість, закрити по дорозі всі двері.

Не можна ховатися у шафах, під ліжком чи столом, у туалеті чи ванній кімнаті. Необхідно зателефонувати за номером 101.

Запобігання виникненню пожеж від електричного струму та правила гасіння таких пожеж. Дії учнів при пожежі.

Для запобігання ушкодженню ізоляції і виникненню коротких замикань (і як наслідок -- пожежі) не дозволяється:

- зафарбовувати й білити шнури і проводи; вішати на них будь-що;
- допускати зіткнення електричних проводів з телефонними, з теле- і радіоантенами, гілками дерев і покрівлями споруд;
- використовувати як провідник електричного струму телефонні і радіопроводи;
- довільно вбивати в стіни гвіздки, це може призвести до ушкодження скритої ізоляції;
- самостійно проводити ремонт електророзеток, переносити електропроводку.

Під час виникнення пожежі у приміщенні школи учні мають виконувати накази і розпорядження вчителів. План евакуації школярів має знаходитися у рамці під склом на видному місці. На ньому позначено також аварійні та запасні виходи.

Не можна ховатися у кабінетах, підсобних приміщеннях, туалетах тощо.

Під час евакуації треба поводитися організовано та не піддаватися паніці.

Причини виникнення пожеж

Вогонь здавна став надійним помічником у житті людей. Разом із тим необережне поводження з ним може призвести до виникнення пожежі.

Пожежі часто виникають через такі причини:

- несправність або неправильна експлуатація електрообладнання, газових плит, електричних побутових приладів;
- увімкнення в одну розетку декількох побутових приладів великої потужності;
- несправність електропроводки;
- сушіння речей над газовою плитою;
- користування саморобними електричними гірляндами для ялинки, запалювання хлопавок і бенгальських вогнів поблизу хвої;
- використання легкозаймистих маскарадних костюмів із паперу та вати;
- несправна або залишена без догляду побутова електротехніка;
- необережне поводження з вогнем; ігри з вогнем;
- удари блискавки;
- збереження легкозаймистих матеріалів та речовин на балконі та вдома;
- витік газу;
- використання піротехніки.

"Про шкоду куріння "

Про шкоду куріння сказано багато. Проте занепокоєння учених і лікарів, викликане поширенням цієї згубної звички зростає, оскільки поки що значна кількість людей не вважає куріння шкідливим для здоров'я.

Куріння - не заняття, яке можна кинути без зусиль. Це справжня наркоманія, і тим більше небезпечна, що багато хто куріння не сприймає серйозно.

Нікотин - одна з найнебезпечніших отрут рослинного походження. Птиці (*горобці, голуби*) гинуть, якщо до їх дзьоба всього лише піднести скляну паличку, змочену ніотином. Кролик гине від $\frac{1}{4}$ краплі нікотину, собака - від $\frac{1}{2}$ краплі. Для людини смертельна доза нікотину складає від 50 до 100 міліграмів, або 2-3 краплі.

Саме така доза поступає щодня в кров після викурювання 20-25 сигарет (*в одній сигареті міститься приблизно 6-8 міліграмів нікотину, з яких 3-4 міліграми потрапляє в кров*).

Курець не гине тому, що доза вводиться поступово, не в один прийом. До того ж, частину нікотину нейтралізує формальдегід - інша отрута, що міститься в тютюні. Протягом 30 років такий курець викурює приблизно 20000 цигарок, або 160 кг тютюну, поглинаючи в середньому 800 г нікотину. Систематичне поглинання невеликих, не смертельних доз нікотину викликає звичку, пристрасть до куріння.

Нікотин включається в процеси обміну, що відбуваються в організмі людини, і стає необхідним.

Проте, якщо некуряща людина в один прийом отримає значну дозу нікотину, може настати смерть. Такі випадки спостерігалися в різних країнах. Крупним вченим - фармакологом Н.П.Крафковим описана смерть молоді людини після того, як вона вперше в житті викурила велику сигару.

У Франції, в Ніцці, у результаті конкурсу «Хто більше викурить» двоє «переможців», викуривши по 60 сигарет, померли, а останні учасники з важким отруєнням потрапили до лікарні.

У Англії зареєстрований випадок коли 40 - літній чоловік, що тривалий час пилив, за ніч, під час важкої роботи, викурив 14 сигар і 40 сигарет. Вранці йому зробилося погано, і, не дивлячись на надану медичну допомогу, він помер.

У літературі описаний випадок, коли в кімнату, де лежав тютюн у в'язках в порошок, поклали спати дівчинку і вона через декілька годин померла.

Згубна цигарка

Діти, що живуть в накурених приміщеннях, частіше і більше страждають захворюваннями органів дихання. У дітей батьків, що палять, протягом першого року життя збільшується частота бронхітів і пневмонії і підвищується ризик розвитку серйозних захворювань. Тютюновий дим затримує сонячні ультрафіолетові промені, які важливі для підростаючого малюка, впливає на обмін речовин, погіршує засвоєність цукру і руйнує вітамін "С", необхідний дитині в період росту. У віці 5-9 років у дитини порушується функція легенів. Внаслідок цього відбувається зниження здатностей до фізичної діяльності, що вимагає витривалість і напругу. Обстеживши понад 2 тис. дітей, що проживають в 1820 сім'ях професор С. М. Гавалов виявив, що в сім'ях, де палять, у дітей, особливо в ранньому віці, спостерігаються часті гострі пневмонії і гострі респіраторні захворювання. У сім'ях, де не було тих, що палять, діти були практично здорові.

У дітей, матері яких палили під час вагітності є схильність до припадків. Вони значно частіше захворюють епілепсією. Діти, що народилися від матерів, що палять, відстають від своїх однолітків в розумовому розвитку.

Куріння підлітків, насамперед позначається на нервовій і серцево-судинній системах. У 12-15 років вони вже скаржаться, що задихаються при фізичному навантаженні. В результаті багатолітніх спостережень французький доктор Декалзне ще 100 років тому прийшов до переконання, що навіть незначне куріння викликає у дітей малокров'я, розлад травлення.

Куріння негативно впливає на успішність школяра. Число невстигаючих зростає в тих класах, де більше палять.

Куріння школярів уповільнює їх фізичний і психічний розвиток. Стан здоров'я, підірваний курінням, не дозволяє вибрати рід занять до душі, добитися успіху *(наприклад, хлопцям стати льотчиками, космонавтами, спортсменами, дівчатам - балеринами, співачками та ін.)*.

Куріння і школяр несумісні. Шкільні роки - це роки зростання як фізичного, так і розумового. Організму потрібно багато сил, щоб впоратися зі всіма навантаженнями. Як відомо, навик, звичка, засвоєні в шкільному віці, найміцніші. Це відноситься не лише до корисних, але і до шкідливих звичок. Чим раніше діти, підлітки, хлопці, дівчата познайомляться з курінням і почнуть палити, тим швидше звикнуть до нього, і надалі відмовитися від куріння буде дуже важко.

Надання першої допомоги при сонячному і тепловому ударах

Удар може бути тепловий і сонячний.

Перший виникає в результаті загального перегрівання організму.

Другий - при дії прямих сонячних променів.

Але якщо щось подібне трапляється, то для надання першої допомоги постраждалому важливо лише те, що обидва різновиди удару проявляються зовсім однаково й вимагають однотипних дій. Про удар, що наближається, сигналізують шум у вухах, "мушки" перед очима, нудота, запаморочення, слабкість, блідість, холодний піт.

Ваші дії:

Посадіть постраждалого (а якщо потерпіли ви, то попросіть кого-небудь) у тіні й холодку. Попросіть нахилитися й низько опустити голову, тим самим забезпечивши приплив крові до головного мозку.

Розстебніть комір, послабте пояс, ремінь.

Побризкайте на обличчя чистою холодною водою.

Змочіть ватку нашатирним спиртом або одеколоном і піднесіть до носа, а потім розітріть скроні.

Якщо потерпілий знепритомнів, укладіть його й зробіть все, про що говорилося вище. Не допомогло? Дзвоніть в „Швидку"! А поки вона в дорозі, продовжуйте надавати допомогу.

Змочіть в холодній воді носову хустку, косинку, футболку й покладіть на чоло потерпілому й на місця, де проходять великі судини: на бічну поверхню шиї, під пахви, у пахові області. Можна обгорнути хворого мокрим простирадлом.

Щоб підсилити приплив крові до серця й голови, підніміть вгору праву руку постраждалого, а ліву ногу, піднявши, туго забинтуйте від пальців до стегна будь-якими підручними засобами.

Через 15 хвилин зніміть пов'язку і повторіть процедуру, помінявши положення рук і ніг.

Якщо почалася блювота, поверніть голову постраждалого набік, щоб блювотні маси не потрапили в дихальні шляхи.

Що робити, якщо вкусила змія?

Передусім роздивись місце укусу, де залишилися сліди від зубів:

- якщо там тільки дві смужки тонких дрібних подряпинок, то це означає, що змія не отруйна;
- якщо в кінці цих смужок є одна чи дві червоні точки, справа гірша. Це проколи від іглев отруйної змії. І чим раніше постраждалого буде доставлено до лікарні, тим краще для нього.

Ознаки враження:

- спочатку укусу гадюки викликає тільки легкий біль і печіння;
- потім біль посилюється, місце укусу починає швидко набрякати та червоніти;
- з'являється запаморочення, слабкість, нудота.

Перша допомога:

В перші хвилини після укусу необхідно передусім відсмоктати отруту з рани.

Цього не можна робити людям з ранками в роті чи карієсними зубами, оскільки отрута залишиться у них в ротовій порожнині та швидко всмокчеться у кров;

- кров'янисту рідину треба відразу ж спльовувати;
- врятувати постраждалого може спеціальна протизміїна сироватка. І чим швидше її введуть постраждалому, тим краще!

Під час транспортування до лікувального закладу на місце укусу слід прикладати холодні компреси, давати постраждалому більше й частіше пити.

Категорично забороняється робити надрізи шкіри в місці укусу змії!

Дуже важливо заспокоїти постраждалого. Переляк змушує серце битись частіше. А це означає, що й кров в організмі рухатиметься швидше, і разом з нею все ширше розповсюджуватиметься отрута.

Поради Дідуса Лісовичка

Щоб відлякати змії, якомога більше галасуй!

Правила поведінки під час екскурсій

У музей, на виставку

1. Веди себе спокійно, стримано.
2. Уважно оглядай, слухай, не перебігали безладно від одного до іншого.
3. Без дозволу нічого не чіпай.
4. Голосно не розмовляй.
5. Не забудь подякувати екскурсовода.

На природу

1. Візьми чисту воду для пиття та миття рук.
2. Не пий сиру воду з природних водоймищ.
3. Не збирай невідомі тобі рослини, ні в якому разі не бери їх до рота.
4. Не засмічувати природу.
5. Не розпалював багаття.
6. Не ламай дерева.
7. Після заходу йди просто додому.
8. Дотримуйся правил дорожнього руху.

Правила поведінки під час прогулянки

1. На прогулянку виходь у строю.
2. Грай на спортмайданчику.
3. Не грай з колючими, масивними предметами.
4. Не штовхатися, не став підніжки.
5. Не кидайте сніжками, камінням, різними предметами.
6. У туалет йди тільки з дозволу вчителя, вихователя.
7. З вулиці заходь в строю.

Правила дорожнього руху

1. Проходь по тротуару тільки з правого боку. Якщо немає тротуару, йди по лівому краю дороги, назустріч руху транспорту.
2. Дорогу переходь у тому місці, де вказана пішохідна доріжка або встановлено світлофор. Дорогу переходь на зелене світло.
3. Коли переходиш дорогу, дивись спочатку ліворуч, потім направо.
4. Якщо ні світлофора, переходь дорогу на перехресті. Перетинати вулицю треба прямо, а не навскоси.
5. Не йди дорогу перед близько йде транспортом.
6. На проїжджій частині гри суворо заборонені.
7. Не виїжджати на проїжджу частину на велосипеді.

«Сірничок малий, а біда велика»

Дуже часто в руках дітей опиняються сірники. Це приводить до нещастя. Дитина цікава і їй хочеться пограти з вогнем. Але вона не знає, що полум'я яке розгорілося, неможливо швидко загасити силами самої дитини. Вона лякається і ховається. Сховавшись від вогню, дитина не знає про те, що може задихнутися від чадного газу, який виділяється при горінні. Слід попередити дітей про небезпеку таких ігор і не залишати сірників без нагляду. Це ж запобігання стосується і електронагрівальних приладів. Не вимкнена праска створить аналогічну ситуацію де спалахне вогонь.

Пожежа – це неконтрольований процес горіння, що супроводжується знищенням матеріальних цінностей і що створює небезпеку життя людей. Велику небезпеку в діяльності людини представляють лісові пожежі. Це загибель ділянки лісу, тварин і тому подібне. Найбільш частою лісовою пожежею є низова пожежа, при якій горять лісова підстилка, трав'янисто-кущовий покрив, молоді дерева і підлісок. При виникненні верхової лісової пожежі також горять крони дерев. Причини виникнення лісових пожеж – це від грозової блискавки в посушливий період року, в результаті діяльності людини (непогашені вогнища, сигарети і тому подібне) потрапивши в зону, куди поширюється лісова пожежа, людина повинна прийняти всі заходи, щоб вийти з неї. Виходити із зони поширення лісової пожежі необхідно в напрямленні перпендикулярному напрямленню вітру. Вийшовши із зони поширення лісової пожежі необхідно терміново повідомити про пожежу у відповідні органи. Знаходячись в лісі, в полі необхідно завжди пам'ятати, що вогонь при недбалому з ним зверненні, дуже легко може перетворитися з друга людини – у його злого ворога, нанісши при цьому значну втрату навколишній природі, тваринному світу, добробуту і здоров'ю людини.

У приміщенні пожежа виникає частіше в результаті діяльності людини, а також викидів горючих газів, спалаху електропроводки.

Первинними ознаками пожежі є запах диму і гару в місцях, де вогню не повинно бути. Відмітивши дим, вогонь і інші ознаки пожежі, що починається, необхідно прийняти заходи до гасіння вогню. Загоряння і невеликі пожежі можна загасити за допомогою води, землі, піску. Для гасіння пожежі використовуються відра, лопати, совки, листи фанери, вогнегасники.

Забороняється гасити водою горючі рідини, електропроводи.

При будь-якому спалаху, першочерговим завданням є порятунок людей. При цьому діяти потрібно швидко і упевнено. Необхідно виводити людей з будівлі через звичайні виходи, користуватися ліфтом при цьому заборонено. Якщо вихід відрізаний вогнем то людей треба виводити через верхні поверхи будівлі.

Гасити електричні дроти, що зажеврili, можна лише після їх відключення від живлячої мережі (спільний рубильник на щиті будинку, секції або видалення пробок електричних запобіжників). До відключення струму ізоляцію дротів, що горять, й інші предмети, що зажеврili, потрібно гасити лише сухим піском. Після виключення струму вогнище вогню можна гасити водою, піском або піною з вогнегасника.

При пошкодженні газової мережі в будинку необхідно негайно перекрити газ на введеннях в квартири або на стояках. Якщо на зруйнованому трубопроводі зажеврив газ, необхідно обережно перекрити кран для того, щоб скоротити доступ газу до цього місця. Коли тиск газу впаде настільки що полум'я буде незначним, треба накинути на це місце мокру ганчірку або замазати його глиною або мокрою землею. Гасити водою газ, що зажеврив, не можна.

Безпека руху велосипедиста

Велосипед є транспортним засобом пересування, і на нього також поширюються правила дорожнього руху.

Правила користування велосипедом:

- кататися на дитячому велосипеді може навіть малюк, але тільки на закритих для руху машин майданчиках, стадіонах та інших безпечних місцях;
- їздити на велосипеді по дорогах дозволяється з 14 років;
- велосипед має бути обладнаний світловідбивачами -- спереду білого кольору, з боків -- оранжевого, ззаду -- червоного;

Велосипедистові забороняється:

- рухатися по проїзній частині, коли поряд є велосипедна доріжка;
- рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках (крім дітей на дитячих велосипедах під наглядом дорослих);
- під час руху триматися за інший транспортний засіб;
- буксирувати велосипед;
- їздити, не тримаючись за кермо та знімати ноги з педалей;
- керувати велосипедом із несправним гальмом і звуковим сигналом, а також без освітлення у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості.

Вибухонебезпечні предмети та дії при їх виявленні

До вибухонебезпечних предметів в наші дні можна віднести будь-яку речовину або предмет, який здатний вибухати і заподіювати чимало біди тим, хто не уміє з ними поводитись.

Найпильніша увага зараз приділяється таким «дитячим» розвагам як петарди. Ці предмети здатні розриватися в руках людини, що не уміє з ними поводитися. Можливий і інший варіант, коли дана річ зроблена з порушеннями технології виготовлення. До небезпечних і важких наслідків може привести така іграшка.

Відомі випадки, коли діти залишалися без верхніх або нижніх кінцівок тіла, без очей і т.д. Щоб уникнути нещасних випадків, слід точно знати інструкції по вживанню петард в побуті. Займатися цим повинні дорослі люди, добре розуміючи наслідки від неправильного їх вживання.

Вибухонебезпечною речовиною може виявитися предмет, що має вибуховий газ. Будь-який вибух спричиняє за собою позбавлення здоров'я людини. У кожному будинку є газові плити, які мають точну інструкцію по її використанню. Порушення такої інструкції може привести до вибуху. Ось чому маленьких дітей не допускають до використання газових плит. Користуватися нею може лише та людина, яка добре знає інструкцію по її використанню і пройшла певний курс навчання.

Не зайвим буде нагадати хлопцям про зброю, яка теж може розірватися в руці. Часто знайдена зброя або старі предмети (бомби, міни, гранати, рушниці), що залишилися після часів війни ще можуть принести свій смертоносний заряд в наші дні. Чимало відомих випадків, коли хлопці, не підозрюючи про небезпеку, грають знайденими предметами.

Гра з вибухонебезпечними предметами загрожує втрати здоров'ю не лише тому, хто вирішив пограти, але і поруч товаришеві, що стоїть.

Часто в ці ігри потрапляють хімічні речовини, здатні вибухати. Учні деколи не розуміють, що проводити досліди і експериментувати з речовиною тобі не відомою, досить небезпечний захід. Такі досліди або експерименти частіше закінчуються бідою, де в кращому разі дитина потрапляє до лікарні. Проте чимало відомих випадків, коли такі ігри закінчуються смертю одного з товаришів.

Не грайте з предметами, які є вибухонебезпечними!

Не допускайте, щоб грали ваші товариші! Пояснюйте їм крайню небезпеку таких ігор!

Домедична допомога постраждалим від пожежі

Швидкість і якість надання домедичної допомоги визначається підготовленістю осіб, які знаходяться поруч.

Якщо хтось постраждав від пожежі, слід:

- заспокоїти постраждалого, покликати дорослих;
- якщо під рукою немає води, накинути на постраждалого цупку тканину;
- як тільки вогонь згасне, зняти тканину, щоб не травмувати обгорілу шкіру;
- не зривати одяг з обгорілого тіла, акуратно розрізати його ножицями і зняти те, що знімається;
- до приїзду лікарів накласти на опік суху й чисту тканину.

Якщо виникла пожежа -- облік часу йде на секунди. Не треба панікувати.

Пам'ятайте, щонеобхідноостерігатисязадимленості, високоїтемператури, загазованості, обвалукопструкційтаспоруд, вибухівтехнічногообладнання, падіннядерев (якщопожежавлісі).

Найбільшнебезпечнимиточкамивиникненняпожежзавичайстаютьчастиниквартири, дезнаходятьсяелектричніприладитаопалювальніпристрої, атакожмісцядлязберіганнявугілля, дров, бензину (підвал, горища, балкони, гаражі).

Допомога потопуючому. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.

Щоб допомогти потопуючому, слід дотримуватись правил:

- якщо поблизу вас є який-небудь плаваючий предмет (найкраще -- рятувальний круг), киньте його так, щоб потопуючий міг за нього вхопитися; краще, якщо прив'яжете до нього віршовку, за яку потім можна підтягнути потопуючого до берега;
- якщо нещастя трапилося на мілководді, спробуйте підійти до потерпілого вбхід, щоб подати рятувальний засіб, але тримайте його так, щоб він був між вами і потерпілим;
- якщо ви спробуєте підпливти до потопуючого, краще коли у вас в руках буде рятувальний засіб, щоб потопуючий хапався за нього, а не за вас, розмовляйте з потерпілим, заспокоюйте його;
- опинившись на березі, викличте «швидку допомогу».

У разі надання першої долікарської допомоги потерпілому після витягнення з води необхідно:

- очистити верхні дихальні шляхи від піску, мулу та водоростей;
- викликати блювання через подразнення язика;
- покласти під шию валик з одєжі;
- зробити штучне дихання «з рота в рот», якщо відсутнє дихання;
- зробити непрямий масаж серця, якщо немає пульсу;
- розтирати тіло, щоб воно нагрілося.

Допомогу постраждалому слід надавати залежно від його стану і якнайшвидше.

Якщо постраждалий не подає ознак життя, це не повинно зупиняти надання першої допомоги.

Поки є найменший шанс врятувати людину, треба проводити заходи щодо її рятування.

